

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Aşağıdaki sorularımın Çevre ve Şehircilik Bakanı Murat KURUM tarafından Anayasanın 98'inci ve TBMM İçtüzüğü'nün 96'ıncı ve 99'uncu maddeleri gereğince yazılı olarak cevaplandırılmasını arz ederim. 17.09.2019

Tuma ÇELİK

Mardin Milletvekili

“Diyarbakır Kalesi ve Hevsel Bahçeleri Kültürel Peyzajı” UNESCO Dünya Mirası adaylık çalışmalarına 2012 Ocak ayından itibaren başlamış. Eş zamanlı olarak da “Alan Yönetim Planı” kentteki ilgili kurum, kuruluş, STK, bilim insanları ve muhtarlarla birlikte katılımcılık ilkesi gözetilerek Dünya Miras Komitesinin 39. Toplantısında Temmuz 2015’de “Diyarbakır Kalesi ve Hevsel Bahçeleri Kültürel Peyzajı” Dünya Mirası olarak tescillenmiştir. Eğer bir sit alanını dünya kültür mirası listesine alınmışsa UNESCO’nun reaktif izleme sürecine göre herhangi bir durumda muhatap devletin, alanın korunması için gerekli önlemlerin alınmasını temin etmesi gerekir.

Dünya Mirası olarak tescillendiği yıl 2 Aralık 2015’te başlayan çatışmalar 10 Mart 2016’ya kadar devam etmiştir. Bu süreçte sivil hayatını kaybetmiş ve zorla yerinden edilmiştir. 2016 itibariyle Başbakanlık Toplu Konut İdaresi konut projesi başlatmıştır. Suriçi’nin tarihi ve çok katmanlı dokusunun kaybedilmesine sebep olan yapılaşmalarla birlikte, sur duvarlarının kuzey batı yönünde yapılan yol çalışması ile Sur duvarlarına zarar veren projeler başlamıştır. Sur duvarlarının en zayıf olduğu kısım olan kuzeybatı surları yol yapım çalışmalarının sebep olduğu titreşim ile Suriçi yönünden zarar görürken Hevsel Bahçelerine bakan tarafına beton dökülerek, teraslama yapılarak uygulanan millet bahçesiyle de dış tarafından zarar görmeye başlamıştır. 2016 yılı itibariyle alanın kontrolü Kültür Bakanlığından alınarak Çevre ve Şehircilik Bakanlığına aktarılmıştır. Dicle vadisi ve Millet Bahçesi projeleri hayata geçirilmiştir.

Arkeolog, Diyarbakır Kalesi ve Hevsel Bahçeleri Kültürel Peyzajı Eski Alan Başkanı Nevin Soyukaya ve Eski Danışma Kurulu Başkanı Necati Pirincioğlu'nun hazırladığı raporda; Çevre ve Şehircilik Bakanlığının 08.12.2016 tarihli Belediyeler, Maliye Bakanlığı, Kültür Bakanlığı ve Valiliğe gönderilen yazılarıyla; Dicle Vadisinin Alan Sınırı içerisinde denk gelecek On Gözlü Köprü ile Eski Üniversite Köprüsü arasında kalan bölgenin, Bakanlığın Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin 2nci maddesinin 1 inci fıkrasının (ğ) bendi hükmü kapsamında "Özel Proje Alanı" olarak ilan edildiği, söz konusu ÖPA alanına ilişkin yazı ekinde sunulan kroki ve koordinat çizelgesi dikkate alınan mevzuat kapsamında ilgili idarelerce gerekli iş ve işlemlerin yürütülmesi istenerek proje yeniden gündeme getirildiğini, projenin 1. Etapının uygulanmasına yeniden başlanarak tamamlandığını belirtmişler, 2. etap çalışmaları kapsamında ise DSİ tarafından Dicle Nehri ıslahı adıyla çalışmalar başlatıldığını belirtmişlerdir.

Bakü'de 1 Haziran 2019 tarihinde gerçekleşen 43. Dünya Miras Komitesi toplantısı Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Örgütü (UNESCO) toplantısında Unesco Çatışmaların üzerinden 3 yıl geçtikten sonra geç kalınmış bir karar olsa da Türkiye'ye 'Diyarbakır Surları ve Hevsel Bahçeleri'nin dokusunu etkileyecek tüm projelerin durdurulması' gerekliliği kararını belirtmiştir. Alanın Orta Çağ'a ait kent dokusu bozulmuş durumda olduğu, bu dokunun geri döndürülmesi çok zor olduğu. Yapılan yeni yapılar alanın dokusuyla akraba olmadığı ve çalışmalara dair iyi bir belgeleme ve değerlendirme yapılması gerekliliği raporlanan bilgiler arasındadır.

Bu bağlamda;

1. Dünya Mirası olarak tescillenen bir alan neden Kültür Bakanlığından alınarak Çevre ve Şehircilik Bakanlığına devredilmiştir?
2. 'Yeniden yapım çalışmalarının reaktif izleme süreci başlamadan gerçekleştirildiği' Dünya Miras Komitesi'nin (WHC), Uluslararası Anıtlar ve Sitler Konseyi'nin (ICOMOS) ve Uluslararası Kültürel Varlıkların Korunması ve Onarımı Araştırma Merkezi'nin (ICCROM) değerlendirme raporunda yer almıştır. Reaktif izleme süreci devreye girmeden neden Millet Bahçesi ve Dicle Vadisi projeleri başlatılmıştır?
3. UNESCO tarafından OHAL'in bittiğine işaret edilerek inceleme yapılması için en kısa zamanda tarih verilmesi de istendi. Bakanlığınız tarafından ne zaman inceleme için izin verilecek?
4. 2016'dan önce var olan Alan Yönetimi Başkanlığının Danışma ve Yürütme kurulları 2016'da alan başkanlığı Kültür Bakanlığına bağlandıktan sonra danışma ve yürütme kurulları aktif bir şekilde görevlerine devam ediyorlar mı? Varsa bu kurul kimlerden oluşuyor?
5. UNESCO'nun yerelde izleyici kurulu bulunmakta mıdır?
6. Alan başkanlığının her yıl göndermesi gereken raporlar düzenli olarak gönderilmiş midir?
7. Suriçi'nde değiştirilen imar planı için UNESCO onayı alınmış mıdır?
8. KAİP(Koruma Amaçlı İmar Planı) dışında miras alanı ve tampon bölgelerinde alanın bütününe değiştirecek büyük projeler için kuruldan onay alınması zorunluluğu var. Dicle Vadi Projesi, Millet Bahçesi projesi onaya sunuldu mu?